

ΕΘΝΙΚΟ ΚΑΙ ΚΑΠΟΔΙΣΤΡΙΑΚΟ ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟ ΑΘΗΝΩΝ

ΣΧΟΛΗ ΝΟΜΙΚΩΝ, ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΩΝ ΚΑΙ ΠΟΛΙΤΙΚΩΝ
ΕΠΙΣΤΗΜΩΝ (ΝΟΠΕ)

ΤΜΗΜΑ ΝΟΜΙΚΗΣ

ΕΡΓΑΣΙΑ ΣΤΟ ΜΑΘΗΜΑ: ΕΦΑΡΜΟΓΕΣ ΔΗΜΟΣΙΟΥ ΔΙΚΑΙΟΥ

**«ΕΛΕΥΘΕΡΟΣ ΑΝΤΑΓΩΝΙΣΜΟΣ ΚΑΙ
ΣΥΝΤΑΓΜΑ»**

ΠΑΝΑΓΙΩΤΑ Γ. ΖΙΑΓΚΟΥ

ΑΜ. 1340200300129

Η' ΕΞΑΜΗΝΟ

ΑΚΑΔΗΜΑΪΚΟ ΕΤΟΣ 2006-2007

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ.....	2
ΕΙΣΑΓΩΓΗ.....	3
ΜΕΡΟΣ ΠΡΩΤΟ : Έκταση και περιεχόμενο του δικαιώματος της οικονομικής ελευθερίας.....	5
ΜΕΡΟΣ ΔΕΥΤΕΡΟ : Περιορισμοί της οικονομικής ελευθερίας και συνακόλουθα του δικαιώματος του ελεύθερου ανταγωνισμού.....	8
Κεφάλαιο Α΄: Περιορισμός βάσει Σ 5 παρ.1.....	9
Κεφάλαιο Β΄: Περιορισμός βάσει Σ 25 παρ.3.....	11
Κεφάλαιο Γ΄: Οριοθέτηση βάσει Σ 106 παρ.2 και 3.....	122
Κεφάλαιο Δ΄: νομοθετικοί περιορισμοί.....	144
ΜΕΡΟΣ ΤΡΙΤΟ : Προστασία του δικαιώματος του ελεύθερου ανταγωνισμού.....	1616
Κεφάλαιο Α΄: ν.146/1914 « περί αθεμίτου ανταγωνισμού ».....	166
Κεφάλαιο Β΄: ν. 703/1977 « περί ελέγχου μονοπωλίων, ολιγοπωλίων και προστασίας του ελεύθερου ανταγωνισμού ».....	177
ΣΥΜΠΕΡΑΣΜΑ.....	1919
ΠΕΡΙΛΗΨΗ.....	20
ABSTRACT.....	20
ΝΟΜΟΛΟΓΙΑ.....	21
□ Χονδρικό εμπόριο οπωροκηπευτικών προϊόντων.....	22
□ Συμπράξεις μεταξύ επιχειρήσεων.....	233
□ ΟΣΕ – Λεωφορειακές γραμμές.....	233
□ Επιτροπή ανταγωνισμού.....	244
□ Οριοθέτηση της έννοιας της δεσπόζουσας θέσης.....	244
□ Οριοθέτηση της έννοιας της δεσπόζουσας θέσης.....	244
□ Υπόθεση πώλησης φαρμάκων από αποκλειστικό διανομέα.....	225
□ Δικαίωμα παραστάσεως.....	255
□ Καταχρηστική εκμετάλλευση θέσης από βιομηχανία καπνού.....	266
□ Υπόθεση άρνησης πώλησης φαρμάκων.....	266
ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ.....	277
I. ΒΙΒΛΙΑ.....	277
II. ΑΡΘΡΑ.....	288
III. ΝΟΜΙΚΑ ΠΕΡΙΟΔΙΚΑ.....	299

ΕΙΣΑΓΩΓΗ

Αντικείμενο της παρούσας εργασίας αποτελεί η ανάλυση του περιεχομένου του ατομικού δικαιώματος του ελεύθερου ανταγωνισμού, ως εκδήλωση του δικαιώματος της συμμετοχής στην οικονομική ζωή της χώρας, μέσα στα διαγραφόμενα από το Σύνταγμα πλαίσια.

Προς επίτευξη του σκοπού αυτού προκρίνεται η ανάπτυξη του θέματος σε τρία μέρη ως εξής:

ΜΕΡΟΣ ΠΡΩΤΟ: Έκταση και περιεχόμενο του δικαιώματος της οικονομικής ελευθερίας.

Κεφάλαιο Α΄: Οικονομική ελευθερία σύμφωνα με το Σύνταγμα του 1975.

Κεφάλαιο Β΄: περιεχόμενο ειδικότερα της ελευθερίας ανταγωνισμού.

ΜΕΡΟΣ ΔΕΥΤΕΡΟ: Οριοθέτηση της οικονομικής ελευθερίας και συνακόλουθα του δικαιώματος του ελεύθερου ανταγωνισμού

Κεφάλαιο Α΄: Περιορισμός βάσει Σ 5 παρ.1

Κεφάλαιο Β΄: Περιορισμός βάσει Σ 25 παρ.3

Κεφάλαιο Γ΄: Περιορισμός βάσει Σ 106 παρ.2 και 3

Κεφάλαιο Δ΄: νομοθετικοί περιορισμοί

ΜΕΡΟΣ ΤΡΙΤΟ: Προστασία του δικαιώματος του ελεύθερου ανταγωνισμού.

Κεφάλαιο Α΄: ν.146/1914 « περί αθεμίτου ανταγωνισμού »

Κεφάλαιο Β΄: ν. 703/1977 « περί ελέγχου μονοπωλίων, ολιγοπωλίων και προστασίας του ελεύθερου ανταγωνισμού ».

Στο πρώτο μέρος επιδιώκεται μια σύντομη και ταυτόχρονα περιεκτική εξήγηση των εννοιών αφ' ενός της οικονομικής ελευθερίας με τη μνεία ειδικότερων εκδηλώσεων αυτής και αφ' ετέρου του ελεύθερου ανταγωνισμού με την αναφορά στα υποκείμενα του δικαιώματος. Κρίνεται σκόπιμη μια πρώτη εξοικείωση με τις έννοιες και τους όρους που θα χρησιμοποιηθούν και στη συνέχεια η ανάλυση των συγκεκριμένων περιορισμών που επιβάλλει το Σύνταγμα. Στο δεύτερο μέρος παρουσιάζονται οι περιορισμοί του δικαιώματος του ελεύθερου ανταγωνισμού, γιατί μόνον αφού αναπτυχθούν αυτοί, είναι δυνατή η επεξήγηση των ειδικών νομοθετικών διατάξεων που δημιουργήθηκαν για τη συγκεκριμενοποίηση των επιταγών του Συντάγματος, όπως αυτές περιγράφονται στο τρίτο μέρος. Αυτό είναι απαραίτητο, για να γίνει δυνατή η κατανόηση των σκοπών του νομοθέτη. Γι αυτό το λόγο το συγκεκριμένο κεφάλαιο επιβάλλεται να παρατεθεί τελευταίο.

ΜΕΡΟΣ ΠΡΩΤΟ : Έκταση και περιεχόμενο του δικαιώματος της οικονομικής ελευθερίας

Ο ελεύθερος ανταγωνισμός είναι μια αντικειμενική κατάσταση, που προϋποθέτει την πολλαπλότητα των οικονομικών φορέων που μετέχουν στην αγορά, καθώς και την ισότητα των όρων και ευκαιριών των φορέων αυτών.¹ Ο ελεύθερος ανταγωνισμός είναι αναγκαία προϋπόθεση της ανάπτυξης της εθνικής οικονομίας και επομένως το κράτος δεν επιτρέπεται να ανατρέψει την ισορροπία του ανταγωνισμού και την ισότητα ευκαιριών των ανταγωνιστών, αλλά πρέπει να λαμβάνει τα αναγκαία μέτρα, για την προστασία της ισότητας μεταξύ των ανταγωνιστών και την προστασία από ανταγωνιστικές ενέργειες. Η ελευθερία του οικονομικού ανταγωνισμού επιβάλλεται και λόγω της αρχής της ισότητας των πολιτών απέναντι στο νόμο και στις δημόσιες υπηρεσίες.

Το Σύνταγμα κατοχυρώνει τον ελεύθερο ανταγωνισμό ως υποκειμενικό ατομικό δικαίωμα και ως αντικειμενική θεσμική εγγύηση. Αυτό προκύπτει από τη διάταξη του άρθρου 5 παρ. 1 που ορίζει ότι υπάρχει ελευθερία « εκάστου » να συμμετέχει στην οικονομική ζωή της χώρας και απαγόρευση της προσβολής των « δικαιωμάτων των άλλων ». Η ελευθερία του ανταγωνισμού τελειώνει εκεί που αρχίζει η κατάχρησή του, συνεπώς η απαγόρευση του αθέμιτου ανταγωνισμού δεν αποτελεί περιορισμό αλλά κατοχύρωση της ελευθερίας του ανταγωνισμού.

Η ελευθερία του ανταγωνισμού προσβάλλεται τόσο από ιδιώτες όσο και από δημόσιους φορείς. Γι αυτό κρατικές παρεμβάσεις με τη

¹ Βλ. Ε. Μπέσιλα – Βήκα, Η συμμετοχή στην οικονομική ζωή της χώρας, 1998, σελ. 43.

μορφή κρατικής ενίσχυσης ορισμένων επιχειρήσεων μεταβάλλουν τις συνθήκες ανταγωνισμού σε βάρος των μη επιχορηγούμενων επιχειρήσεων και είναι επιτρεπτές μόνο εφόσον είναι σύμφωνες με τις διατάξεις των άρθρων 5 παρ. 1 και 106 του Συντάγματος. Το Σύνταγμα του 1975 περιέχει για πρώτη φορά διατάξεις που προβλέπουν την επέμβαση του κράτους στην οικονομία για τον προγραμματισμό και συντονισμό της οικονομικής δραστηριότητας. Οι διατάξεις αυτές αποβλέπουν στην προστασία άλλων συνταγματικά προστατευομένων έννομων αγαθών, όπως της δημόσιας υγείας, της ελευθερίας και ανθρώπινης αξιοπρέπειας, του περιβάλλοντος, της εθνικής οικονομίας.

Υποκείμενα της ελευθερίας του ανταγωνισμού είναι κατά τη γενική διάταξη 25 παρ. 1 του Συντάγματος τα φυσικά πρόσωπα καθώς ορίζεται ότι τίθενται υπό την εγγύηση του κράτους τα δικαιώματα του ανθρώπου ως ατόμου και μέλους του κοινωνικού συνόλου. Παρ'όλα αυτά θεωρείται αυτονόητη η ικανότητα των νομικών προσώπων χωρίς την επίκληση κάποιας ειδικής συνταγματικής θεμελίωσης. Τα δικαιώματα της συμμετοχής στην κοινωνική, οικονομική και πολιτική ζωή της χώρας αφορούν δραστηριότητες που μπορούν να ασκηθούν όχι μόνο ατομικά αλλά και συλλογικά και επομένως έχουν ως φορείς και νομικά πρόσωπα. Σχετικά με το αν τα νομικά πρόσωπα, για να είναι φορείς ατομικών δικαιωμάτων, πρέπει να είναι μόνο ιδιωτικού δικαίου ή και δημοσίου δικαίου υποστηρίζεται τόσο η αρνητική όσο και η καταφατική λύση του ζητήματος. Πάντως ο θεμελιώδης νόμος της Βόννης ρυθμίζει το θέμα και υπέρ των νομικών προσώπων. Επιπλέον στο άρθρο 25 παρ. 1 της Ευρωπαϊκής Σύμβασης Ανθρωπίνων Δικαιωμάτων κατοχυρώνονται τα ατομικά δικαιώματα και υπέρ των ενώσεων προσώπων. Το Συμβούλιο της Επικρατείας έχει κρίνει ότι υποκείμενα της ατομικής ελευθερίας είναι τόσο τα φυσικά πρόσωπα, όσο και τα συνιστώμενα απ' αυτά νομικά

πρόσωπα ιδιωτικού δικαίου.² Εξάλλου στη σύγχρονη οικονομική ζωή δε θα μπορούσε να εξαιρέσει κανείς τα νομικά πρόσωπα από τη συνταγματική προστασία της οικονομικής ελευθερίας εφόσον όλοι οι σημαντικοί φορείς της οικονομίας είναι οργανωμένοι σ' αυτά. Η άσκηση όμως οικονομικής δραστηριότητας από τους φορείς της δημόσιας εξουσίας πρέπει να στηρίζεται πάντοτε στις διατάξεις του Συντάγματος για την οικονομική ελευθερία και δεν μπορούν να επικαλούνται γενικά την οικονομική και επαγγελματική ελευθερία για την ανάπτυξη οποιασδήποτε οικονομικής δραστηριότητας. Το κράτος και οι φορείς δημόσιας εξουσίας μπορούν να αναπτύσσουν επομένως οικονομικές δραστηριότητες ακόμη και ανταγωνιστικές των ιδιωτών στο πλαίσιο της ανοικτής οικονομίας της αγοράς, εφόσον εξυπηρετούν το γενικότερο συμφέρον. Το γενικό συμφέρον δικαιολογεί την οικονομική δραστηριότητα των φορέων δημόσιας εξουσίας μόνο όταν η ιδιωτική οικονομική πρωτοβουλία αδυνατεί ή δεν μπορεί να εκπληρώσει εξίσου καλά ορισμένα δημόσια καθήκοντα. Τα παραπάνω κρίνονται σύμφωνα με την αρχή της επικουρικότητας που περιλαμβάνεται στο γενικό συμφέρον.³

² Βλ. ΣτΕ 598/53, 434/59

³ Βλ. Ε. Μπέσιλα – Βήκα, Το Συνταγματικό Πλαίσιο του θεσμού της Τοπικής Αυτοδιοίκησης, 1995, σελ. 180

ΜΕΡΟΣ ΔΕΥΤΕΡΟ : Οριοθέτηση της οικονομικής ελευθερίας και συνακόλουθα του δικαιώματος του ελεύθερου ανταγωνισμού

Οριοθέτηση είναι ο με διατάξεις δικαίου στο πλαίσιο της γενικής σχέσης καθορισμός του γενικού περιεχομένου, ο προσδιορισμός των ανωτάτων ορίων άσκησης του δικαιώματος.⁴ Με την οριοθέτηση δεν περιορίζεται η ελευθερία, αλλά πραγματοποιείται ο καθορισμός του γενικού περιεχομένου του δικαιώματος. Αποτελεί πάγια και όχι εξαιρετική ρύθμιση. Εφαρμόζεται σε όλα τα Συνταγματικά Δικαιώματα και αποτελεί την οροφή του δικαιώματος. Η οριοθέτηση αποτελεί προσδιορισμό, συγκεκριμενοποίηση του δικαιώματος. Διαχωρίζει δύο περιοχές την επιτρεπόμενη και την απαγορευμένη περιοχή. Προστατεύει τη δυνατότητα ανάπτυξης δράσης και έκφρασης βούλησης. Διακρίνει δύο ειδών συμπεριφορές την επιδοκιμαζόμενη και την αποδοκιμαζόμενη. Και αυτό γιατί κάθε δικαίωμα έχει νομικά όρια των οποίων η υπέρβαση προκαλεί την αποδοκιμασία του δικαίου. Η οριοθέτηση, απαγορεύει την υπέρβαση των ορίων της άσκησης. Η οριοθετική λειτουργία είναι εσωτερική και εξωτερική ή αλλιώς ελευθεριακή και αμυντική γιατί από τη μια πλευρά εξασφαλίζει ένα χώρο ελεύθερης δράσης στο δικαιούχο και αφετέρου εμποδίζει την εισβολή άλλου στην περιοχή του δικαιούχου.

Οριοθετήσεις του δικαιώματος της οικονομικής ελευθερίας εισάγουν οι διατάξεις των άρθρων 5 παρ. 1, 25 παρ. 3 , 106 παρ. 2 και περιορισμούς κοινά νομοθετήματα όπως ο νόμος 703/1977 « Περί ελεγχου μονοπωλίων, ολιγοπωλίων και προστασίας του ελεύθερου ανταγωνισμού » και ο νόμος 146/1914 « Περί αθεμίτου ανταγωνισμού ».

⁴ Α. Δημητρόπουλος, Συνταγματικά Δικαιώματα, Γενικό Μέρος, τόμος Γ', Ημίτομος 1, 2005, σελ. 169.

Κεφάλαιο Α΄: Περιορισμός βάσει Σ 5 παρ.1

Το άρθρο 5 του Συντάγματος ορίζει στην πρώτη παράγραφο ότι καθένας έχει δικαίωμα να αναπτύσσει ελεύθερα την προσωπικότητά του και να συμμετέχει στην κοινωνική, οικονομική και πολιτική ζωή της χώρας εφόσον δεν προσβάλλει τα δικαιώματα των άλλων, το Σύνταγμα και τα χρηστά ήθη. Το δικαίωμα του άρθρου 5 τελεί υπό τριπλό περιορισμό.

Η οριοθέτηση από τα δικαιώματα των άλλων είναι αυτονόητη για όλα τα ατομικά δικαιώματα, επομένως και για το δικαίωμα της οικονομικής ελευθερίας. Δικαιώματα των άλλων είναι όλα τα ιδιωτικά και δημόσια δικαιώματα. Σχετικά με τα ιδιωτικά δικαιώματα δεν έχει σημασία αν προκύπτουν από το νόμο ή από σύμβαση αρκεί να μη θεσπίζονται ειδικά για να ματαιώσουν ή περικόψουν την άσκηση του δικαιώματος από ένα συγκεκριμένο πρόσωπο. Ο κοινός νομοθέτης δεν μπορεί να καθιερώνει απεριόριστα τέτοια δικαιώματα διαφορετικά θα περιοριζόταν ανεπίτρεπτα το γενικό θεμελιώδες δικαίωμα. Η προς τον κοινό νομοθέτη εξουσιοδότηση δεν είναι κατά κανόνα εξουσιοδότηση εν λευκώ.⁵ Το δικαίωμα της οικονομικής ελευθερίας περιορίζεται μόνο από δικαιώματα και όχι από απλά συμφέροντα των άλλων.⁶ Ο όρος « δικαιώματα » περιλαμβάνει δικαιώματα προσδοκίας ή ελπίδας, όπως τα δικαιώματα υπό αίρεση, ενώ ο όρος « άλλοι » περιλαμβάνει φυσικά και νομικά πρόσωπα. Στα δικαιώματα των άλλων ανήκει πρώτα απ' όλα το δικαίωμα να μετέχουν στην οικονομική ζωή της χώρας. Η οικονομική ελευθερία ανήκει σε όλους και για το λόγο αυτό ενδεχόμενη καταχρηστική εκμετάλλευση της δεσπόζουσας θέσης στην αγορά ή η

⁵ Α. Δημητρόπουλος, Συνταγματικά Δικαιώματα, Γενικό Μέρος, τόμος Γ΄, Ημίτομος 1, σελ. 224.

⁶ Πρ. Δαγτόγλου Συνταγματικό Δίκαιο, τομ. Β΄, σελ. 1149.

άσκηση αθέμιτου ανταγωνισμού αποτελούν προσβολή των δικαιωμάτων των άλλων. Αναντίρρητα στην έννοια των δικαιωμάτων των άλλων περιλαμβάνονται τα δικαιώματα των καταναλωτών.⁷

Σύμφωνα με την αρχή της συνταγματικής νομιμότητας η γενικότερη δράση όλων των κοινωνιών του δικαίου, ιδιωτών και κρατικών οργάνων, πρέπει να είναι σύμφωνη με το Σύνταγμα και με τους σύμφωνους προς αυτό νόμους.⁸ Η αρχή της συνταγματικής νομιμότητας αποτελεί γενική συνταγματική αρχή εφαρμοζόμενη στη συνολική έννομη τάξη. Η ισχύς της είναι καθολική και δεν απαιτείται επανάληψή της σε κάθε διάταξη. Όλα τα πρόσωπα οφείλουν υπακοή στις διατάξεις του Συντάγματος, υπόκεινται σ' αυτές και εναρμονίζονται μ' αυτές. Φυσικά οφείλουν να υπακούν και σε όλες τις διατάξεις του κοινού δικαίου που εξειδικεύουν τις συνταγματικές επιταγές. Η θεμελιώδης σημασία αυτής της οριοθέτησης προκύπτει και από το άρθρο 93 παρ. 4, όταν ορίζεται πως τα Δικαστήρια υποχρεούνται να μην εφαρμόζουν νόμο που το περιοχόμενό του είναι αντίθετο προς το Σύνταγμα. Το δικαίωμα αυτό χορηγείται στα Δικαστήρια κάθε βαθμίδας και ασκείται και παρεπιμπτόντως. Η οριοθέτηση αυτή είναι αυτονόητη καθώς το Σύνταγμα περιλαμβάνει θεμελιώδη πολιτικά, κοινωνικά και οικονομικά δικαιώματα τα οποία αποτελούν βασικές εξειδικεύσεις της ανθρώπινης αξίας, η οποία είναι απαραβίαστη. Η αναγωγή του Συντάγματος σε γενική οριοθέτηση θα προέκυπτε έστω και αν το Σύνταγμα δεν το προέβλεπε ρητά.

Τρίτη οριοθέτηση του θεμελιώδους δικαιώματος της οικονομικής ελευθερίας είναι τα χρηστά ήθη. Χρηστά ήθη είναι οι κρατούσες αντιλήψεις του μέσου χρηστού και δίκαιου ανθρώπου για το ποια

⁷ Πρ. Δαγτόγλου Συνταγματικό Δίκαιο, τομ. Β', σελ. 1011.

⁸ Α. Δημητρόπουλος, Συνταγματικά Δικαιώματα, Γενικό Μέρος, τόμος Γ', Ημίτομος 1, σελ. 177.

συμπεριφορά ανταποκρίνεται στις επιταγές της κοινωνικής ηθικής.⁹ Ως χρηστά ήθη νοούνται οι κάθε φορά γενικά αποδεκτοί ή κρατούντες ηθικοί κανόνες. Κριτήριο των χρηστών ηθών δεν αποτελούν οι ατομικές αντιλήψεις περί ηθικής του δικάζοντος δικαστή, αλλά οι ιδέες του εμφρόνως σκεπτόμενου κοινωνικού ανθρώπου.¹⁰ Τα χρηστά ήθη ως γενική ρήτρα εφαρμόζονται σε κάθε περίπτωση και συντρέχουν με τις ειδικές ρυθμίσεις, δεν αποκλείονται απ' αυτές.

Κεφάλαιο Β': Περιορισμός βάσει Σ 25 παρ.3

Το άρθρο 25 παρ. 3 του Συντάγματος ορίζει πως καταχρηστική άσκηση δικαιώματος δεν επιτρέπεται. Κατάχρηση δικαιώματος είναι η νομότυπη πλην όμως υπερβολική και για τούτο μη ανεκτή από την έννομη τάξη άσκηση δικαιώματος.¹¹ Στοιχεία της κατάχρησης δικαιώματος είναι το νομότυπο και η υπερβολή. Η κατάχρηση δεν συνιστά παράβαση κανόνων δικαίου. Ο καταχρώμενος ένα δικαίωμα το ασκεί κατ' αρχήν νομίμως. Χαρακτηριστικό γνώρισμα της κατάχρησης είναι το στοιχείο της υπερβολής. Η συμπεριφορά είναι σε τέτοιο βαθμό υπερβολική ώστε δεν είναι ανεκτή από την έννομη τάξη. Η καταχρηστική συμπεριφορά της περισσότερες φορές εμπεριέχει το στοιχείο της εκμετάλλευσης. Πρόκειται για εκμετάλλευση εξουσίας για σκοπό εντελώς ξένο από εκείνο για τον οποίο παρεσχέθη το δικαίωμα.

⁹ Α. Γεωργιάδης, Γενικές Αρχές Αστικού Δικαίου, 2002, σελ. 24

¹⁰ Μπαλή Γ. Γενικά Αρχαί του Αστικού Δικαίου, 1961, σελ 182

¹¹ Α. Δημητρόπουλος, Συνταγματικά Δικαιώματα, Γενικό Μέρος, τόμος Γ', Ημίτομος 1, σελ. 188.

Κεφάλαιο Γ΄: Οριοθέτηση βάσει Σ 106 παρ.2 και 3

Βάσει του άρθρου 106 , το κράτος προγραμματίζει και συντονίζει την οικονομική δραστηριότητα στη χώρα για την εδραίωση της κοινωνικής ειρήνης και την προστασία του γενικού συμφέροντος. Η ιδιωτική οικονομική πρωτοβουλία δεν επιτρέπεται να αναπτύσσεται σε βάρος της ελευθερίας και της ανθρώπινης αξιοπρέπειας ή προς βλάβη της εθνικής οικονομίας. Το Σύνταγμα περιορίζει την οικονομική ελευθερία για να εξασφαλίσει την ανάπτυξη της εθνικής οικονομίας. Από τη διάταξη αυτή προκύπτει ότι η οικονομική ελευθερία είναι κοινωνικά δεσμευμένη. Ο νομοθέτης μπορεί κατά τη χάραξη γενικότερης οικονομικής πολιτικής να αποκλίνει είτε προς μια ατομοκεντρική είτε προς μια κοινωνικά δεσμευμένη αντίληψη της οικονομικής ελευθερίας. Αρκεί η παρέμβασή του να δικαιολογείται από λόγους γενικότερου συμφέροντος και να μην αναιρεί στην ουσία του το καθεστώς της οικονομίας της αγοράς.¹² Η ρήτρα του γενικού συμφέροντος καλύπτει όλο το φάσμα της λειτουργίας του υπάρχοντος οικονομικού καθεστώτος. Το γενικό συμφέρον έχει σχεδόν ισότιμη θέση με τα δικαιώματα του ατόμου. Είναι αόριστη νομική έννοια της οποίας το περιεχόμενο συγκεκριμενοποιείται από τον κοινό νομοθέτη κατά περίπτωση. Ελέγχεται η ορθότητα της υπαγωγής ενός σκοπού στην έννοια του γενικότερου συμφέροντος και η συνταγματικότητα της επιβολής περιορισμών στην οικονομική ελευθερία χάριν αυτού του σκοπού. Στην έννοια του γενικότερου συμφέροντος υπάγεται η προστασία της δημόσιας τάξης και ασφάλειας καθώς και η επιδίωξη από το κράτος σκοπών οικονομικής και κοινωνικής πολιτικής.¹³ Οι νομοθετικοί περιορισμοί επιβάλλονται είτε στο πλαίσιο δέσμιας αρμοδιότητας της

¹² Μάνεσης Αρ. – Μανιτάκης Αντ., «Κρατικός Παρεμβατισμός και Σύνταγμα», ΝοΒ 1981, σελ. 1193 επ.

¹³ Βλ. ΣτΕ 732/82, 836/83.

διοίκησης είτε κατά άσκηση διακριτικής εξουσίας. Η ιδιωτική οικονομική πρωτοβουλία περιορίζεται ακόμη από τρία έννομα αγαθά. Την ελευθερία, την ανθρώπινη αξιοπρέπεια και την εθνική οικονομία. Υπό τον όρο ελευθερία δεν νοείται μόνο η φυσική ελευθερία, αλλά όλες οι προστατευόμενες από το Σύνταγμα ατομικές ελευθερίες. Ο άνθρωπος δεν μπορεί να παραιτηθεί γενικά από μία ή περισσότερες ατομικές ελευθερίες που κατοχυρώνει το Σύνταγμα. Μια τέτοια παραίτηση είναι νομικά ανίσχυρη. Περιορισμό της οικονομικής ελευθερίας αποτελεί η ανθρώπινη αξιοπρέπεια, όπως προστατεύεται από τη διάταξη του άρθρου 2 παρ. 1 του Συντάγματος: « ο σεβασμός και η προστασία της αξίας του ανθρώπου αποτελούν την πρωταρχική υποχρέωση της πολιτείας ». Η ανθρώπινη αξία αποτελεί την πηγή, το μητρικό δικαίωμα των ανθρώπινων δικαιωμάτων.¹⁴ Η ανθρώπινη αξία είναι το ύψιστο αγαθό και κατευθυντήρια αρχή του κοινωνικού ανθρωπισμού. Είναι και ισότητα και ελευθερία. Η ανθρώπινη αξία είναι σκοπός και καταστατική αρχή του δικαίου. Άλλωστε το δίκαιο δεν είναι αυτοσκοπός. Είναι μέσο για την ολοκλήρωση της ανθρώπινης αξίας. Η ανθρώπινη αξία είναι απαραβίαστη.

Τέλος ως περιορισμός της οικονομικής ελευθερίας ανάγεται το συμφέρον της εθνικής οικονομίας. Αυτή δεν νοείται ως σύνολο απλών οικονομικών συμφερόντων κάποιων ατόμων, αλλά ως συνολική και προγραμματισμένη οικονομία της αγοράς. Έχει γενική και καθολική σημασία. Αρμόδια όργανα να αποφασίσουν αν θίγεται και τότε η εθνική οικονομία είναι η βουλή και η κυβέρνηση. Το συμβούλιο της επικρατείας ελέγχει δικαστικά μόνο την περίπτωση υπέρβασης των άκρων ορίων.¹⁵

¹⁴ Α. Δημητρόπουλος, Συνταγματικά Δικαιώματα, Ειδικό Μέρος, Παραδόσεις Συνταγματικού Δικαίου, Τόμος 3, Ημίτομος Β', 2005, ΣΕΛ. 6

¹⁵ Βλ. ΣτΕ Ολ. 1094/1975, 1149/1988

Κεφάλαιο Δ': νομοθετικοί περιορισμοί

Νομοθετικοί περιορισμοί της οικονομικής ελευθερίας είναι η επιφύλαξη του νόμου, η αρχή της αναλογικότητας και η αρχή της απαγόρευσης της προσβολής του πυρήνα του δικαιώματος. Η διάταξη του άρθρου 5 παρ. 1 του Συντάγματος δεν περιέχει ρητή επιφύλαξη του νόμου σχετικά με τον προσδιορισμό και τον τρόπο άσκησης της οικονομικής ελευθερίας. Όμως η νομολογία του ΣτΕ και του Αρείου Πάγου τη συνάγουν από το άρθρο 5 παρ. 3 του Συντάγματος (η προσωπική ελευθερία είναι απαραβίαστη, κανένας δεν καταδιώκεται ούτε συλαμβάνεται ούτε φυλακίζεται ούτε με οποιονδήποτε άλλο τρόπο περιορίζεται παρά μόνο όταν και όπως ορίζει ο νόμος). Όμως καθώς ο κοινός νομοθέτης μπορεί να περιορίζει ένα ατομικό δικαίωμα μόνο εφόσον η συνταγματική διάταξη που το προστατεύει περιλαμβάνει ρητά την επιφύλαξη του νόμου, αυτή δεν είναι αυτονόητη και ούτε μπορεί να συναχθεί ή να αντικατασταθεί από τον ερμηνευτή με οποιοδήποτε τρόπο. Μια τέτοια γενική αναγνώριση του γενικού συμφέροντος ως λόγο νομοθετικού περιορισμού των δικαιωμάτων, τα θέτει σχεδόν στη διάκριση του κοινού νομοθέτη και τα αποδυναμώνει.

Οποιαδήποτε παρέμβαση του νομοθέτη σε κάθε ατομικό δικαίωμα πρέπει να τηρεί την αρχή της αναλογικότητας, δηλ. πρέπει να υπάρχει αναλογία μεταξύ του νομοθετικού περιορισμού του δικαιώματος και του επιδιωκόμενου σκοπού. Το λαμβανόμενο μέτρο πρέπει να είναι κατάλληλο, αναγκαίο και πρόσφορο.¹⁶ Η διοίκηση πρέπει να επιλέγει μεταξύ των μέτρων που πραγματοποιούν τους σκοπούς της το λιγότερο επαχθές μέτρο για τον ιδιώτη.¹⁷

Οι νομοθετικοί περιορισμοί της οικονομικής ελευθερίας δεν επιτρέπεται να θίγουν τον πυρήνα του δικαιώματος, αλλά να οριοθετούν

¹⁶ Βλ. ΣτΕ 2944/80.

¹⁷ ΣτΕ 330/36 και 1149/88

μόνο την άσκησή του. Ο πυρήνας αποτελεί το ελάχιστο εσωτερικό προσδιορισμό του δικαιώματος, το « άβατο » του δικαιώματος. Η συρρίκνωση αυτή της περιοχής δεν είναι ανεκτή. Ο πυρήνας είναι η ίδια η κτήση του δικαιώματος με την έννοια της νομικής σύνθεσης δικαιώματος και δικαιούχου. Σε περίπτωση προσδιορισμού του πυρήνα του δικαιώματος ο νομοθέτης οφείλει να επιλέξει την ευρύτερη ερμηνευτική εκδοχή του. Ο πυρήνας του δικαιώματος σύμφωνα και με το ΣτΕ θίγεται όταν αναγνωρίζεται κατ' αρχήν από το νομοθέτη η άσκησή του, στη συνέχεια όμως επιβάλλονται στους φορείς τέτοιες υποχρεώσεις που να καθιστούν ουσιαστικά αδύνατη την άσκησή του.

ΜΕΡΟΣ ΤΡΙΤΟ : Προστασία του δικαιώματος του ελεύθερου ανταγωνισμού.

Κεφάλαιο Α΄: ν.146/1914 « περί αθέμιτου ανταγωνισμού »

Η ελεύθερη συμμετοχή στην οικονομική ζωή της χώρας και η ελευθερία ανταγωνισμού προστατεύεται, όπως ήδη αναφέρθηκε, από το Σύνταγμα σε πληθώρα διατάξεων. Η αρχή της ισότητας των πολιτών εμποδίζει την άσκηση του ελεύθερου ανταγωνισμού αυθαίρετα, κάτι που στην πράξη συνίσταται στην ύπαρξη ίσων ευκαιριών και στην απαγόρευση μονοπωλιακής οικονομικής δράσης από έναν ή λίγους απ' αυτούς. Για το λόγο αυτό ο κοινός νομοθέτης εξέδωσε νόμους που περιορίζουν τη μονοπωλιακή δράση των ιδιωτών, σημαντικότεροι από τους οποίους είναι ο νόμος 146/1914 « περί αθέμιτου ανταγωνισμού » και ο νόμος 703/1977 « περί ελέγχου μονοπωλίων και ολιγοπωλίων και προστασίας του ελεύθερου ανταγωνισμού». Τα μονοπώλια διακρίνονται σε φυσικά, τα οποία διαμορφώνονται λόγω κάποιας εξαιρετικής ιδιότητας του συντελεστή της παραγωγής « γη », σε πραγματικά, που διαμορφώνονται βάσει του ελεύθερου ανταγωνισμού και σε νομικά δηλ. ιδρυόμενα από το νόμο. Τα μονοπώλια επίσης διακρίνονται σε κρατικά, όπως είναι τα νομικά πρόσωπα δημοσίου δικαίου και οι δημόσιες επιχειρήσεις, σε μονοπώλια ιδιωτών κατά παραχώρηση του κράτους και σε μονοπώλια αμιγώς ιδιωτών.

Ο νόμος 146/1914, όπως τροποποιήθηκε με το ν.δ. 8/17.6.1926 και το ν.δ. 418/61, διαμορφώνει το δίκαιο του αθέμιτου ανταγωνισμού κατά κύριο λόγο ως ιδιωτικό δίκαιο. Ο αθέμιτος ανταγωνισμός απαγορεύεται στις εμπορικές πράξεις κατά την έννοια του εμπορικού δικαίου και στις

πράξεις των γεωργών και κάθε παραγωγού. Τα ελεύθερα επαγγέλματα δεν περιλαμβάνονται στην απαγόρευση ελεύθερου ανταγωνισμού, αν δεν έχουν εμπορικό χαρακτήρα, καθώς επίσης δεν υπάγονται και οι πράξεις του κράτους ή νομικών προσώπων δημοσίου δικαίου, που δεν υπάγονται στο ιδιωτικό δίκαιο. Ενδεικτικά ειδικές απαγορεύσεις προβλέπονται για ανακριβείς δηλώσεις, ανακοινώσεις και αναγγελίες ως προς την ποιότητα και άλλες ιδιότητες των προσφερομένων προϊόντων, η αναγγελία διάλυσης του καταστήματος χωρίς άδεια της αρχής, ισχυρισμοί και διαδόσεις ειδήσεων που μπορούν να βλάψουν την επιχείρηση άλλου, η χρήση ξένων διακριτικών γνωρισμάτων κ.α. Βέβαια καθώς η απαγόρευση του ανταγωνισμού βασίζεται στην έννοια των χρηστών ηθών, η απαγόρευση καλύπτεται πλήρως από τη διάταξη του άρθρου 5 παρ. 1 του Συντάγματος.

Κεφάλαιο Β': ν. 703/1977 « περί ελέγχου μονοπωλίων, ολιγοπωλίων και προστασίας του ελεύθερου ανταγωνισμού ».

Ο νόμος 703/1977 προστατεύει ευθέως τη φιλελεύθερη οικονομία της χώρας γενικώς ως σύστημα λειτουργίας της φιλελεύθερης αγοράς. Υποκείμενα της προστασίας και του ελέγχου είναι οι επιχειρήσεις με την έννοια του αυτοτελούς οικονομικού οργανισμού καθώς και οι επιχειρήσεις δημόσιας ή κοινής ωφέλειας όπως ΔΕΗ, ΟΤΕ, ΕΥΔΑΠ. Απαγορεύει περιορισμούς και νοθεύσεις της επιχειρηματικής ελευθερίας. Επίσης απαγορεύει τόσο τις συμφωνίες ή αποφάσεις ή εναρμονισμένες πρακτικές δηλ. οποιαδήποτε συνενόηση ανεξάρτητα του νομικού τύπου που μπορεί να περιβληθεί, που έχουν ως αντικείμενο ή αποτέλεσμα την παρακώλυση, τον περιορισμό ή τη νόθευση του ανταγωνισμού, όσο και τις μη δικαιοπρακτικές παραβάσεις της

απαγόρευσης περιορισμών και νοθεύσεων της επιχειρηματικής ελευθερίας.¹⁸ Επίσης απαγορεύεται η καταχρηστική εκμετάλλευση της δεσπόζουσας θέσης που κατέχουν μία ή περισσότερες επιχειρήσεις στην αγορά της χώρας. Μόνο κατ' εξαίρεση επιτρέπονται συμφωνίες, αποφάσεις και εναρμονισμένες πρακτικές, εφόσον πληρούνται αθροιστικά οι εξής προϋποθέσεις: 1. συμβάλλουν στη βελτίωση της παραγωγής ή της διανομής προϊόντων ή στην προώθηση της τεχνικής ή οικονομικής προόδου με εύλογη ωφέλεια για τους καταναλωτές 2. δεν επιβάλλουν στις συμμετέχουσες επιχειρήσεις περιορισμούς πέρα από τους απόλυτα αναγκαίους για την πραγματοποίηση των παραπάνω σκοπών 3. δεν παρέχουν στις επιχειρήσεις αυτές τη δυνατότητα κατάργησης του ανταγωνισμού σε σημαντικό τμήμα της οικείας αγοράς. Τέλος με την τροποποίηση του νόμου αυτού από το άρθρο 1 του ν. 1934/91 στις απαγορευμένες συμπράξεις περιλαμβάνεται όχι μόνο η συγχώνευση, αλλά η πολύ ευρύτερη συγκέντρωση επιχειρήσεων.

¹⁸ Κ.Γεωργόπουλος, Ελληνικόν Συνταγματικόν Δίκαιον, τόμος Γ', 1970, σελ. 882

ΣΥΜΠΕΡΑΣΜΑ

Το Σύνταγμα θέτει ένα ευρύτατο οργανωτικό οικονομικό πλαίσιο, ταυτόχρονα όμως θέτει όρια, τα οποία ο κοινός νομοθέτης δεν επιτρέπεται να υπερβεί. Ο συνταγματικός νομοθέτης, με την κατοχύρωση του δικαιώματος του ελεύθερου ανταγωνισμού ως πτυχή της ελεύθερης συμμετοχής στην οικονομική ζωή της χώρας και της ελεύθερης ανάπτυξης της προσωπικότητας, αφήνει ευρύ πεδίο στην ιδιωτική οικονομική πρωτοβουλία και την ανάπτυξή της. Ταυτόχρονα επιχειρεί το συνδυασμό του οικονομικού συστήματος του φιλελευθερισμού και του κρατικού παρεμβατισμού, θέτοντας όρια στην άσκηση των δικαιωμάτων του ατόμου.

Το οικονομικό σύστημα επομένως είναι αυτό της προγραμματισμένης αγοράς, λόγω του συντονισμού της οικονομικής δραστηριότητας της χώρας από το κράτος.

ΠΕΡΙΛΗΨΗ

Η ελευθερία του ανταγωνισμού αποτελεί έκφραση του ατομικού δικαιώματος στην οικονομική ελευθερία, όπως προβλέπεται από το άρθρο 5 παρ. 1 του Συντάγματος. Η ιδιωτική οικονομική πρωτοβουλία θεμελιώνεται συνταγματικά και οριοθετείται από τα δικαιώματα των άλλων, το Σύνταγμα και βάσει των αρχών της χρηστότητας, της απαγόρευσης καταχρηστικής άσκησης δικαιώματος, του γενικότερου συμφέροντος και της ανάπτυξης της εθνικής οικονομίας. Τέλος ο κοινός νομοθέτης έχει τη δυνατότητα να θεσπίζει περιορισμούς μόνο εφόσον δεν παραβιάζονται η αρχή της αναλογικότητας, η αρχή της ισότητας και η αρχή της απαγόρευσης προσβολής του πυρήνα του δικαιώματος.

ABSTRACT

The liberty of competition consists of a statement of the personal right for economic liberty, as it is provided by the article 5, paragraph 1 of the Constitution. The private economic initiative is founded constitutionally and set by the rights of the others, the Constitution and based on the principle of virtue, the restriction of the excessive rights practice, of the general interest and the development of the national economy. Concluding, the common legislator has the possibility to enact restrictions, only when the principle of proportionality, the principle of equality and the principle of the prohibition of offence of the rights' nucleus are not violated.

ΝΟΜΟΛΟΓΙΑ

Πηγή: Τράπεζα νομικών πληροφοριών INTRACOM-NΟΜΟΣ (ηλεκτρονική βάση δεδομένων).

ΣΤΕ 570/2007, ΕφΑθ 2093/2006, ΕφΑθ 1572/2006, ΕφΑθ 1565/2006, ΔεφΑθ 717/2006, ΕπΑνταγ (ολομ) 297/IV/2006, ΕπΑνταγ (ολομ) 318/IV/2006, ΣΤΕ 1038/2006, ΕφΠατρ 18/2002, Δεφ Θεσσαλ 754/1999, ΣΤΕ (ολομ) 308/1998, ΠΠΡΑθ 13118/1995, ΕπΑνταγ 283/IV/2005, ΕπΑνταγ 247/III/2003, ΕπΑνταγ 245/III/2003 (αντιθ.μειοψ.), ΕπΑνταγ 244/III/2003, ΕπΑνταγ 229/III/2003, ΕπΑνταγ 193/III/2001 (αντιθ.μειοψ.), ΕπΑνταγ 226/III/2002, ΕπΑνταγ 207/III/2002, ΕπΑνταγ 159/II/2000, ΣτΕ 1411/1999, ΣΤΕ 3046/1992 Ολομ, ΜονΠρΑθ 4701/2002, ΑΠ 1/1972, ΑΠ 15/1972, ΑΠ 329/1969, ΕφΑθ 632/1982, ΜΠρΑθ 2340/93 ΟλομΑΠ 397/1975, ΑΠ 956/1988, ΜΠρΑθ 2172/1983, ΑΠ 925/1991, ΠολΠρΑθ 9666/1997, ΠολΠρΜυτ 58/2000, ΠολΠρΑθ 3229/1996, ΠολΠρΑθ 2438/1997, ΕφΑθ 1448/1998, ΕφΠειρ 690/2000, ΕφΠατρ 937/1999, ΕφΑθ 3811/1998, ΠολΠρΑθ 4813/1995, ΠολΠρωτΛαρ 718/1997, ΑΠ 1337/1997, ΕφΑθ 7228/1996, ΕιρΞανθ 220/1997, ΠολΠρΑθ 3717/1996, ΜονΠρωτΑθ 6317/2000, ΜονΠρωτΑθ 13321/1972, ΜονΠρωτΑθ 17522/1982, ΜονΠρωτΑθ 12011/1986, ΜονΠρωτΑθ 288/1987, ΜονΠρωτΑθ 4543/1991, ΜονΠρΘες 2175/1984, ΔΕΚ 26.11.1998, ΔΕΚ 13.2.1979, ΔΕΚ 9.11.1983, ΕΑ 23/1984, ΕΑ 17/1984, ΕΑ 18/1984, ΕΑ (Ολομ) 207/III/2002, ΣτΕ 3003/1983.

Αναλυτικότερα:

- **Χονδρικό εμπόριο οπωροκηπευτικών προϊόντων**
1038/2006 (Α' δημοσίευση ΝΟΜΟΣ)

Ευθύνη του Δημοσίου προς αποζημίωση κατά το άρθρο 105 του ΕισΝΑΚ. Προϋποθέσεις θεμελίωσης της ευθύνης. Δεν μπορεί να προκύψει ευθύνη του Δημοσίου προς αποζημίωση από την εκ μέρους της πολιτείας νομοθέτηση από τα αρμόδια όργανα ή από την παράλειψη αυτών να νομοθετήσουν, εκτός αν γεννάται αντίθεση προς κανόνες δικαίου υπέρτερης τυπικής ισχύος και οι επίσημες συνέπειες επέρχονται ευθέως από την επίμαχη διάταξη. Οι διατάξεις που καθορίζουν το νομοθετικό πλαίσιο άσκησης του χονδρικού εμπορίου οπωροκηπευτικών προϊόντων προς τους λιανεμπόρους μέσω της Κεντρικής Αγοράς Αθηνών δεν αντίκειται στο άρθρο 5 παρ. 1 του Συντάγματος και οι τιθέμενοι περιορισμοί δικαιολογούνται από λόγους δημοσίου συμφέροντος και προστασίας του κοινωνικού συνόλου. Οι σχετικές ρυθμίσεις δεν αντίκεινται στα άρθρα 85, 86 και 90 της Συνθήκης ΕΚ περί ανταγωνισμού. Οι κανονισμοί 1035/72/ΕΟΚ και 2200/96/ΕΚ δεν διέπουν το ζήτημα της χονδρικής εμπορίας γεωργικών προϊόντων μέσω κεντρικών αγορών. Η Διοίκηση έχει ευχέρεια και όχι υποχρέωση να επιτρέπει τη διάθεση των προϊόντων αυτών, εκτός των Κεντρικών Αγορών. Οι αγορανομικές διατάξεις 14/1989 και 10/1994 δεν αντίκεινται στο άρθρο 6 παρ. 3 του Ν. 3475/1955. Εκμίσθωση καταστημάτων πώλησης οπωροκηπευτικών προϊόντων στους Οργανισμούς Κεντρικών Αγορών Αθηνών και Θεσσαλονίκης. Η πρόκληση ζημίας στην αναιρεσείουσα από την τυχόν μή εκμίσθωση τέτοιου καταστήματος, κατ'εφαρμογή των σχετικών υπουργικών αποφάσεων, ήταν δυνατή μόνο από και διά της άρνησης του Οργανισμού να της παραχωρήσει το

κατάστημα και όχι από τη θέσπιση των αποφάσεων. Απορρίπτεται η αναίρεση για έλλειψη αιτιολογίας και παραβίαση ουσιαστικού δικαίου (επικυρώνει την αριθμ. 1145/2003 ΔΕφΑθ).

- **Συμπράξεις μεταξύ επιχειρήσεων**

18/2002 (ΔΕΕ 2003/524, ΕΕΜΠΔ 2004/432)

Ελεύθερος ανταγωνισμός μεταξύ επιχειρήσεων. Διατάξεις του Συντάγματος, της ΣυνθΕΟΚ και του κοινού νομοθέτη περιοριστικές αυτού. Συμπράξεις ή συγκεντρώσεις μεταξύ επιχειρήσεων. Εφ' όσον έχουν ως αποτέλεσμα ή περιεχόμενο τον περιορισμό, ή τη νόθευση ή την παρακώλυση του ελεύθερου ανταγωνισμού, είναι άκυρες. Εξαιρέσεις από την ανωτέρω ακυρότητα. Αποκλειστικώς αρμοδία να κρίνει εάν μια συγκέντρωση επιχειρήσεων εξαιρείται των συνεπειών του άρθρου 1 παρ. 1 του ν. 703/1977 (δηλ. της ανωτέρω ακυρότητας) είναι η Επιτροπή Ανταγωνισμού. Τα πολιτικά δικαστήρια έχουν την εξουσία παρεμπόπτουσας μόνο έρευνας να αποφανθούν για την ακυρότητα ή μη μιας συγκέντρωσης επιχειρήσεων, όταν κρίνουν επί ιδιωτικών διαφορών και μόνο εάν έχει ήδη παραχθεί δεδικασμένο από σχετική απόφαση των αρμοδίων διοικητικών δικαστηρίων. Σύμβαση FRANCHISE. Δεν θεωρείται ότι περιορίζει τον ελεύθερο ανταγωνισμό και ως εκ τούτου δεν είναι άκυρη.

- **ΟΣΕ – Λεωφορειακές γραμμές**

308/1998 ΣΤΕ (ΟΛΟΜ) (ΝΟΜΟΣ)

Σύνταγμα. Οικονομική ελευθερία. ΣυνθΕΟΚ. ΟΣΕ. Διεθνείς λεωφορειακές γραμμές. Η διάταξη του άρθρ. 10 παρ. 1 εδ. β' του Ν. 1906/1990 που ορίζει ότι "διατηρείται το αποκλειστικό δικαίωμα του ΟΣΕ να οργανώνει, ασκεί και εκμεταλλεύεται τις διεθνείς λεωφορειακές

γραμμές", δεν αντίκειται στο άρθρο 5 του Συντάγματος ούτε στο άρθρ. 86 ΣυνθΕΟΚ περί καταχρηστικής εκμετάλλευσης δεσπόζουσας θέσης στην αγορά ορισμένης επιχείρησης.

- **Επιτροπή ανταγωνισμού**
570/2007 ΣΤΕ (ΝΟΜΟΣ)

Προστασία ανταγωνισμού. Προσφυγή κατά της απόφασης της Επιτροπής Ανταγωνισμού με την οποία απορρίφθηκε καταγγελία για παράβαση του άρθρου 2 του ν. 703/1977 από εταιρεία και επιβλήθηκε πρόστιμο για άλλες παραβάσεις. Η διάταξη του άρθρου 23 παρ. 6 της ΚΥΑ 963/2001 αντίκειται στο ν. 703/1977.

- **Οριοθέτηση της έννοιας της δεσπόζουσας θέσης**
2093/2006 ΣΤΕ (ΔΕΕ 2006/757)

Ελεύθερος ανταγωνισμός. Στοιχεία απόδειξης δεσπόζουσας θέσης επιχειρήσεως, σε σχέση με ορισμένη πάντοτε αγορά. Δεν απαγορεύεται η δεσπόζουσα θέση, αλλά μόνο η καταχρηστική εκμετάλλευση αυτής. Νομικά κρίσιμη είναι η αντικειμενική συμπεριφορά της επιχειρήσεως και όχι τα κίνητρα αυτής. Προϋποθέσεις αξίωσης άρσης αθέμιτης συμπεριφοράς και αποζημίωσης. Δεν αποδείχθηκε καταχρηστική εκμετάλλευση της οικονομικής εξαρτήσεως ούτε δεσπόζουσα θέση και αθέμιτη συμπεριφορά. Εμπορική αντιπροσωπεία επί κινητής τηλεφωνίας. Απορρίπτει έφεση ως ουσία αβάσιμη.

- **Οριοθέτηση της έννοιας της δεσπόζουσας θέσης**
1572/2006 ΕφΑθ (ΔΕΕ 2006/760)

Ελεύθερος ανταγωνισμός. Πότε η άρνηση πωλήσεως συνιστά καταχρηστική εκμετάλλευση δεσπόζουσας θέσης ή σχέσης οικονομικής εξάρτησης. Επιλεκτική διανομή. Η εφεσίβλητη αναγκάστηκε να πωλεί τα

προϊόντα της (σιγαρέτα) στον εκκαλούντα μετά από δικαστική απόφαση. Δυνάμει ιδιωτικού συμφωνητικού με το οποίο αυτός ονομαζόταν ειδικός συνεργάτης του πωλούσε τα προϊόντα της με δυσμενέστερους όρους από ότι τα πωλούσε στους ονομαζόμενους από αυτήν συνεργάτες. Απόρριψη αγωγής ως αόριστης.

- **Υπόθεση πώλησης φαρμάκων από αποκλειστικό διανομέα**
1565/2006 ΕφΑθ (ΔΕΕ 2006/762)

Ελεύθερος ανταγωνισμός. Καταχρηστική εκμετάλλευση δεσπόζουσας θέσης. Αρνηση πώλησης φαρμάκων από αποκλειστικό διανομέα προς όλες τις φαρμακαποθήκες για να περιοριστεί το παράλληλο εμπόριο επειδή στην Ελλάδα λόγω κρατικού παρεμβατισμού τα εν λόγω φάρμακα πωλούνται σε χαμηλότερη τιμή. Προδικαστικό ερώτημα. Εφαρμόζονται οι κοινοτικοί κανόνες ανταγωνισμού με τον ίδιο τρόπο σε αγορές που λειτουργούν ανταγωνιστικά και σε αγορές που υπάρχουν κρατικές παρεμβάσεις. Κριτήρια καταχρηστικότητας απαγόρευσης παράλληλου εμπορίου

- **Δικαίωμα παραστάσεως**
717/2006 (ΝΟΜΟΣ)

Προστασία του ανταγωνισμού. Επιτροπή ανταγωνισμού. Νομική φύση και δικαίωμα παραστάσεως. Πρόσωπα που έχουν δικαίωμα προσφυγής. Νόμιμα ασκούν παρέμβαση η εταιρεία που αγόρασε τα δικαιώματα εκμετάλλευσης επί των σημάτων και διπλώματα ευρεσιτεχνίας και η εταιρεία που εγγυήθηκε την αγορά γιατί σε αυτές απευθύνεται η απόφαση. Κανονισμός λειτουργίας της επιτροπής ανταγωνισμού.

- **Καταχρηστική εκμετάλλευση θέσης από βιομηχανία καπνού**
297/IV/2006 ΕΠΑ(ΟΛΟΜ) (ΔΕΕ 2006/617)

Επιτροπή ανταγωνισμού. Ασφαλιστικά μέτρα. Προϋποθέσεις. Καταχρηστική εκμετάλλευση οικονομικής εξάρτησης. Εννοια. Εταιρεία με μερίδιο στην αγορά βιομηχανοποιημένων καπνών 39,09% απηύθυνε σχέδιο έγγραφης συμφωνίας προς όλους τους πρατηριούχους συνεργάτες της. Πιθανολογήθηκαν αυθαίρετοι όροι του ως άνω σχεδίου.

- **Υπόθεση άρνησης πώλησης φαρμάκων**
318/V/2006 ΕΠΑ (ΟΛΟΜ) (ΕΕΜΠΔ 2006/767)

Ελεύθερος ανταγωνισμός. Φάρμακα. Παράλληλο εμπόριο. Επιχείρηση παρασκευής φαρμάκων που κατέχει δεσπόζουσα θέση προέβη στην άρνηση πώλησης συγκεκριμένων φαρμάκων γιατί λόγω του κρατικού παρεμβατισμού και της χαμηλής τιμής τους στην Ελλάδα ευνοούντο οι παράλληλες εξαγωγές με συνέπεια την μαπώλεια κερδών της. Κρίθηκε ότι η άνω συμπεριφορά στοιχειοθετεί καταχρηστική εκμετάλλευση της δεσπόζουσας θέσης επειδή έθεσε σε κίνδυνο τη λήψη φαρμάκων από τους ασθενείς και επιβλήθηκε σύσταση προς την εταιρεία.

ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ

I. ΒΙΒΛΙΑ

1. Βελέντζας Ι., Το Οικονομικό Σύνταγμα ως νομικό πρόβλημα, Αρμ. 1987
2. Γιαννακόπουλος Κ., Η προστασία του ελεύθερου ανταγωνισμού κατά την εκτέλεση των διοικητικών συμβάσεων, 2006
3. Γέροντας Α., Διοικητικό Οικονομικό Δίκαιο, 1985
4. Γεωργιάδης Α., Γενικές Αρχές Αστικού Δικαίου, 2002
5. Γεωργόπουλος Κ., Ελληνικόν Συνταγματικόν Δίκαιον, τόμος Γ', 1970.
6. Δαγτόγλου Π.Δ., «Συνταγματικό Δίκαιο, Ατομικά Δικαιώματα, Β'», 1991
7. Δημητρόπουλος Α., Συνταγματικά δικαιώματα, Γενικό μέρος, τόμος Γ', ημ.Ι, 2005
8. Δημητρόπουλος Α., Συνταγματικά δικαιώματα, ειδικό μέρος, παραδόσεις συνταγματικού δικαίου, τόμος ΙΙΙ, ημ.Β', 2005
9. Δημοσιεύματα εταιρείας δικαίου ανταγωνισμού, Ο έλεγχος συγκεντρώσεων επιχειρήσεων στο δίκαιο του ελεύθερου ανταγωνισμού, 1998
10. Δρυλλεράκης Ι., Η προστασία του ελεύθερου ανταγωνισμού, 2005
11. Κουτσούκης Δημήτριος Β., Τζουγανάτος Δημήτριος Ν., Η Εφαρμογή του Ν.703/1977 «Περί προστασίας του ελεύθερου ανταγωνισμού», Αθήνα, 1996

- 12.Λιακόπουλος Θ., Η οικονομική ελευθερία στο δίκαιο προστασίας του ανταγωνισμού, 1981
- 13.Μάνεσης Αρ., «Συνταγματικά Δικαιώματα, Ατομικές Ελευθερίες Α΄», Θεσσαλονίκη 1981
- 14.Μπαλή Γ. Γενικά Αρχαί του Αστικού Δικαίου, 1961
- 15.Μπέσιλα – Βήκα Ε., Η συμμετοχή στην οικονομική ζωή της χώρας : ο ελεύθερος ανταγωνισμός και οι περιορισμοί του, 1998
- 16.Μπέσιλα – Βήκα Ε., Το Συνταγματικό Πλαίσιο του θεσμού της Τοπικής Αυτοδιοίκησης, 1995.
- 17.Παμπούκης Κ., Στοιχεία οικονομικού δικαίου : ελευθερία και παρεμβασμός, 1986
- 18.Ράικος Αθανάσιος, «Συνταγματικό Δίκαιο Β΄», 1990
- 19.Ράικος Αθανάσιος, «Παραδόσεις Συνταγματικού Δικαίου», τομ. Β, τευχ. Β
- 20.Σχινά Ι., Προστασία του ελεύθερου ανταγωνισμού, 1992
- 21.Τσάτσος Δημ., «Συνταγματικό Δίκαιο, Τόμος Γ΄», εκδ. Αντ. Ν. Σάκκουλα 1988
- 22.Χρυσόγονος Χ. Κώστας, «Ατομικά και Κοινωνικά Δικαιώματα», εκδ. Αντ. Ν. Σάκκουλα 1998

II. ΑΡΘΡΑ

1. Badura P., Θεμελιώδη Προβλήματα του Οικονομικού Συνταγματικού Δικαίου, ΝοΒ. 1976
2. Δεληγιάννης Γ., Οικονομική ελευθερία και κρατική παρέμβαση, ΝοΒ., 1992, σελ. 1180 επ.

3. Μάνεσης Αρ. – Μανιτάκης Αντ., «Κρατικός Παρεμβατισμός και Σύνταγμα», ΝοΒ 1981, σελ. 1193 επ.
4. Ναυπλιώτης Γ. Το Πρόβλημα του Οικονομικού Συντάγματος, ΤοΣ. 1975
5. Σταθόπουλου Μιχ., «Οικονομική Ελευθερία, Οικονομικό Σύστημα και Σύνταγμα», ΤοΣ 1981, σελ. 521-531

III. ΝΟΜΙΚΑ ΠΕΡΙΟΔΙΚΑ

1. 1.Διοικητική δίκη
2. 2.Νομικό βήμα
3. Το Σύνταγμα